

TILVÆKST Grovfoder nr. 12, 9. maj 2025

Indhold

- Mark
- Høst af første slæt græs
- Slætgræs - prognoseværktøjer
- Minimer høstdrab af rålam, harekillinger og jordrugende fugle
- Aktuelt i majs
- Aktuelt i vårbyg og vårhvede
- Tab af kvælstof ved udbringning af gylle til græs

MARK

Høst af første slæt græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Høst af første slæt græs er én af årets vigtigste opgaver. Læg din strategi og træf beslutning om skårlægning på baggrund af bevidste valg. Brug herunder de gode og velkendte beslutningsstøtteværktøjer som f.eks. slætprognosen, men undlad ikke at følge udviklingen i marken.

Sæt dine mål for græssets kvalitet

I græsmarker, der blev gødet tidligt, kom væksten godt fra start, og markerne har hele tiden haft et forspring. I de seneste par uger, er senere gødskede arealer også kommet godt efter det. Nattefrosten, som vi har været ramt af i længere perioder, lagde tilbage i april en dæmper på væksten, men i de seneste uger har tilvæksten i græsset været god. Derfor er første slæt også allerede høstet på flere ejendomme, mens mange har planlagt høst af første slæt til den kommende uge. Det er endnu kun ret få steder, hvor det er udsigten til at græsset lægger sig, der animerer til høst, men derimod at vi forventer en passende kombination af følgende vigtige parametre:

- Kvalitetsmålene er opfyldt, 80-82 % FK organisk stof, gælder for de fleste.
 - Ønsket til FK org. stof ligger generelt højt i første slæt, men afhænger bl.a. af græssets andel af rationen. Lægger du årets græsensilage i lagkage, skal FK org. stof i første slæt ligge højt for at afbalancere de senere slæt.
 - Skal du opfodre første slæt alene som eneste græsensilage i rationen, må det godt have en lidt lavere FK org. stof på måske 79-80. Det vil erfaringsmæssigt give færre problemer i stalden.
 - Har du kun et mindre areal med græs, vægter udbyttet højere, og du kan acceptere en lavere FK org. stof.
 - Skal græsensilagen som noget nyt opfodres sammen med roer, bør du måske også afstemme din målsætning for kvaliteten af første slæt med din fodringsrådgiver.
- Udbytte på mere end 3.000 FEN/ha – græsset skal høstes på denne side af en ustadig periode.
- Virkelig gode betingelser for fortørring.
- Græsset vil ikke længere rejse sig efter vanding.
- Græsset begynder at lide under vandmangel og svinde ind på de tørreste pletter.

Der er ikke udsigt til omslag til mere ustadigt vejr den kommende uges tid, så der er ingen grund til at tage græsset for tidligt, med de ulemper det giver. Tvært imod får du en meget stor daglig tilvækst på 125-150 FEN pr. ha. pr. dag i græsset i ugen op til slæt, hvis væksten ikke er begrænset af vandmangel. Ligeledes reduceres tendensen til stængling efter slæt noget, hvis græsset lige har fået lov til at begynde gennemskridning inden skårlægning.

Højt sukkerindhold

Græssets indhold af sukker er altid højt i foråret, og i perioder, hvor solen skinner fra morgen til aften og nattemperaturen er lav, bliver det ekstra højt; sukkerindhold på mere end 20 procent er ikke usædvanligt. De højeste indhold af sukker ses fra midt på eftermiddagen. Der er nogen forskel mellem græsarterne på, hvor højt sukkerindholdet er, men der er risiko for restsukker i græsensilagen af alle arter med de nuværende vejrforhold.

Høster du græsset, når sukkerindholdet er højt, er det indimellem så klistret, at det kan være vanskeligt, at få græsset til at glide jævnt ind i snitteren. Desuden er restsukker i græsensilagen også uønsket, såvel af primære fodringsmæssige årsager som pga. forøget risiko for svampevækst i stakken. Du kan forsøge at begrænse de negative følgevirkninger af det høje sukkerindhold ved flg. tiltag:

- Læg første slæt i én passende smal eller flere siloer, så du sikrer en hurtig fremdrift.
- Start skårlægning så tidligt – måske allerede om natten, så du kan være færdig over middag til kaffetid, hvor sukkerindholdet for alvor øges.

Det høje sukkerindhold er lige nu et vilkår, som ikke kan undgås. For at håndtere udfordringerne, som er skitseret ovenfor, bør du snarest få lavet en analyse af ensilagen og rådføre dig med din kvægrådgiver.

Billede 1 Græsset begynder så småt at lægge sig. Det vil i hvert fald ikke rejse sig efter vanding.

(Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Følg udviklingen i marken

Det ser ud til, at der er en tendens til, at græsset bliver høstet til den tidlige side i år. Nogle steder er det en opringning fra maskinstationen om, at "det er nu eller om en uge", der presser beslutningen igennem, snarere end en beslutning truffet ud fra faglige overvejelser. Det bedste beslutningsgrundlag får du, når du har et par græsanalyser fra dine egne marker. Alternativt kan du vurdere græssets udvikling ud fra de gamle tommelfinderregler, som ses nedenfor.

Nedenstående retningslinjer er gældende for gængse rajgræsblandinger, som Sydvestjyden®, blanding 22 og 35.

- **Tidlig slæt før begyndende skridning. Udbytte 3.000 – 3.500 FEN/Ha.**
 - Forventet kvalitet 1,12 – 1,15 kg ts/FEN, svarende til 82 – 80 % i FK Org.stof. Højt indhold af protein.
- **Slæt når ca. 50 % af rajgræsser er i begyndende skridning. Udbytte 3.500 – 4.500 FEN/Ha.**
 - Forventet kvalitet 1,20 – 1,25 kg ts/FEN, svarende til 78 – 75 i FK Org.stof. Middel/lavt indhold af protein.
- **Slæt når mere end 75 % af rajgræsser er i begyndende skridning. Udbytte 4.500 – 5.500 FEN/Ha.**
 - Forventet kvalitet 1,30 – 1,35 kg ts/FEN, svarende til 73 – 70 % i FK Org.stof. Lavt indhold af protein

Nedenstående tabel viser en oversigt over friskgræs-prøver fra april-maj 2025. Som tidligere år følges græssets udvikling i en række marker. Analyserne fra disse marker bruges også til at justere slætprognosen, så den afspejler årets græsvækst.

I ingen af markerne viser analyserne, at græsset nærmer sig slæt; FK org. stof er ikke faldet, snarere tvært imod. Sukkerindholdet har også været stigende siden første prøvedato, mens indholdet af råprotein er faldende, som følge af den øgede tørstofmængde.

Tabel 1 Friskgræs-prøver 2025. Udvalgte parametre fra udvalgte lokaliteter (Kilde: SEGES)

Lokalitet	Græsblanding Brugsår	Dato	Kvalitetsparametre			Kløverandel ¹ [%]
			Råprotein [g/kg ts]	Sukker [g/kg ts]	FK org. stof	
Aulum	35 Første brugsår	28.04	165	184	84,2	1
		05.05	119	252	84,3	1
Glejbjerg	Sydvestjyden Andet brugsår	28.04	233	151	84,4	15
		05.05	183	216	86,0	
Ribe	49 Første brugsår	28.04	247	77	80,3	20
		05.05	185	190	83,0	
Sørvad	35 Andet brugsår	28.04	267	137	85,6	15
		05.05	205	197	86,4	15
Vildbjerg	45 Første brugsår	28.04	219	173	84,5	5
		05.05	166	214	84,4	5
Ølgod	Sydvestjyden Andet brugsår	28.04	261	63	81,7	10
		05.05	181	170	82,2	10

1) Vurderet i marken.

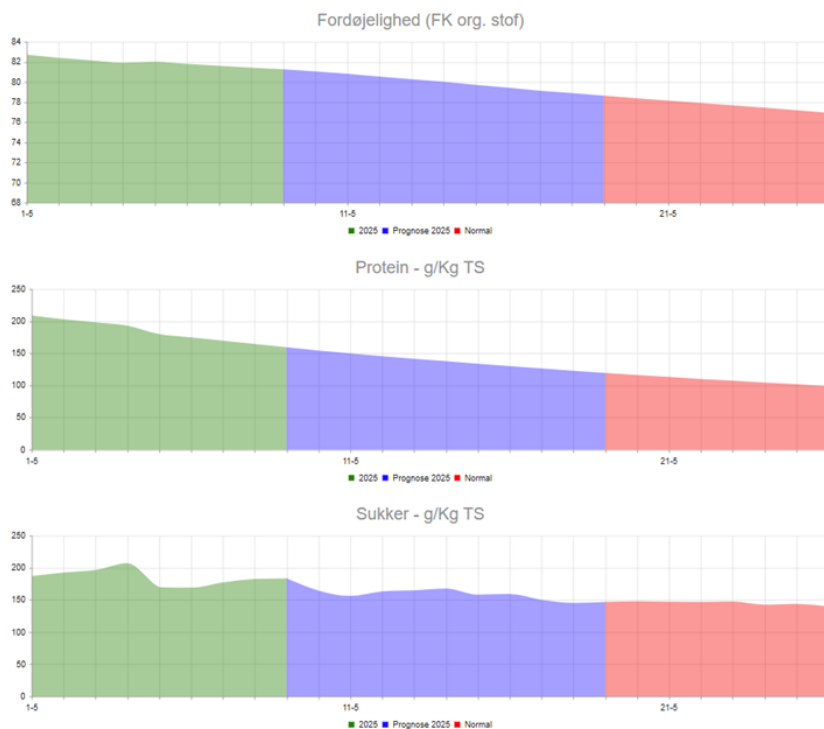
Slætgræs – prognoseværktøjer

Af planterådgiver Vivi Ernstsén

Brug prognoseværktøjerne fra SEGES til at planlægge din høst af første slæt græs.

Ved at bruge prognoseværktøjet "Slætprognosen" på en friskgræsanalyse, kan det forventede slættidspunkt estimeres ud fra ønsket om, hvornår den ønskede kvalitet er opnået. Slætgræsprognosen er nedenfor anvendt på analysen fra den 5. maj for græsblanding Sydvestjyden, Ølgod. Til slætprognosen er valgt "Blanding 22/35", som mest sammenlignelig med Sydvestjyden. Slætgræsprognosen findes også for rajsvingel-baserede kløvergræsblandinger; vælg "Blanding 45", og for strandsvingel-baserede kløvergræsblandinger; vælg "Blanding 49".

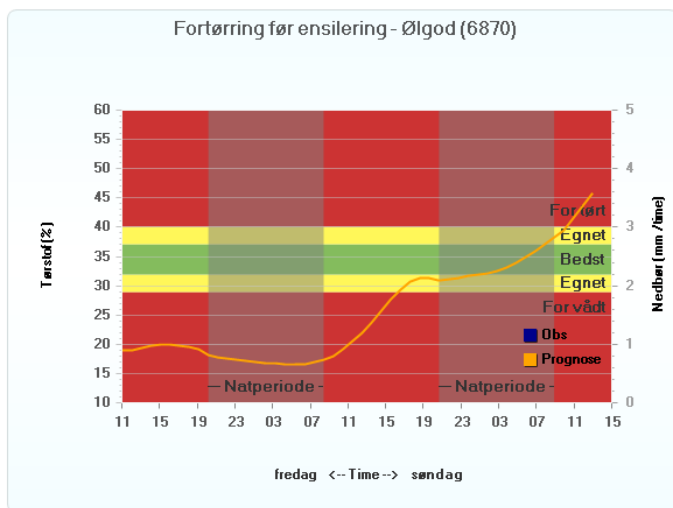
Resultatet viser, at den kvalitesmålet på FK org. stof opnås den 14. maj.

Figur 1 Slætprognosen. (Kilde: SEGES)

Slætprognosen kan også tilgås i CropManager, hvis græsblandingen er indtastet på marken. Under indstillinger i venstre hjørne kan en aktuell analyse indtastes. Prognosen kan kun håndtere prøver, som har været udtaget i perioden fra 1. maj og frem til 1. august. I modsætning til i Slætprognosen vises resultatet i CropManager kun udviklingen de kommende 5-7 dage. Dog tager CropManager højde for vandbalancen, hvis vandinger indtastes i dyrkningsplanen, hvilket allerede er aktuelt.

Aktuelt er der ideelle betingelser for en hurtig forvejring, og grundet de gode vejrudsigter planlægger mange at tage slæt den kommende uge. Sidste år var et utraditionelt år, så udover at vurdere vejrudsigten skal markerne også inspiceres. Under de aktuelle forhold med solskin, kraftig blæst og lav luftfugtighed er der betydelig risiko for, at græsset bliver for tørt, hvis det bliver spredt lige efter skårlægning. Vil du ramme det optimale tørstofindhold på 32-35 % tørstof, skal græsset rives sammen samme dag, som det er skårlagt. Men der er også her stor variation alt afhængig af lagtykkelse og skårlægningstidspunkt. Med prognoseværktøjet "Fortørningsprognosen" kan du få hjælp til bedømme fortørningshastigheden under de aktuelle forhold. I eksemplet nedenfor, figur 2, er fortørningsprognosen anvendt på kløvergræsmarken fra Ølgod, som Slætprognosen også er anvendt på ovenfor. Når du logger på fortørningsprognosen, findes der er god vejledning til, hvordan du bruger prognoseværktøjet. Det kan være særligt aktuelt at benytte fortørningsprognosen, hvis du har én eller flere marker med strandsvingelbaserede græsblandinger, som generelt fortørner noget hurtigere end de traditionelle rajgræsblandinger.

Figur 2 Fortørringsprognosen. Indtastningsfelter og resultat (Kilde SEGES)

Vandingssituationen

I de seneste dage har der været artikler i aviser om den aktuelle tørkesituation. Vi er nok ikke helt der endnu, hvor vi i Vestjylland vil beskrive forholdene for egentlig tørke, men kommer der ikke nedbør de kommende uger, begynder situationen at blive alvorlig. Der er vandingsbehov i vintersæd, slætgræs og tidlig sået vårsæd. Situationen bedømmes som værende rimeligt ens i hele SAGROs område.

Figur 3 viser det aktuelle nedbørsunderskud i to slætgræsmarker på JB1 hhv. en god JB 4. kløvergræsset på JB 1 er allerede vandet med 2 x 25 mm, mens marken med JB 4 er uvandet. Inden for få dage vil vandunderskuddet i begge marker påvirke græssets vækst, og det må overvejes, om der kan vandes igen inden slæt, eller om det er bedre at høste græsset inden produktionen begrænses og mængde og kvalitet påvirkes.

Kan du ikke vande inden slæt, bør der vandes umiddelbart efter, græsset er samlet op – både af hensyn til genvæksten og af hensyn til gylleudbringning og gødningsoptagelse.

JB	Afgrøde	0	50	100	150 mm	Vandet mm	Balance mm
4	Kl.græs, slæt (s)					0	-54

JB	Afgrøde	0	50	100	150 mm	Vandet mm	Balance mm
1	Kl.græs, slæt (s)					50	-27

Figur 3 Aktuelt vandunderskud i slætgræsmarker (Kilde: Vandregnskab, SEGES)

Minimer høstdrab af rålam, harekillinger og jordrugende fugle

Af planterådgiver Thomas Harbo

Benyt ét eller flere af de velafprøvede tiltag for at få råen til at flytte lammene ud af græsmarken før skårlægning.

Helt at undgå at rålam, harekillinger og andre dyr, der har deres reder og yngel i slætgræsmarkerne, bliver slået ihjel i forbindelse med skårlægning af græsset, er umuligt. Dog kan antallet af høstdrab begrænses ved at følge nogle af de gode råd og vejledninger, der er findes. Du kan selvfølgelig følge de gamle, velafprøvede råd om at opsætte stokke med plastsække eller flamingokasser på en dag eller to før skårlægning, eller at afsøge markerne med hund, for at få råen til at fjerne lammene fra markerne. Problemet med begge disse råd er, at "vinduet" for virkning er ret lille; sætter du skræmmemidler op for tidligt, når vildtet at vænne sig til det, og gør du det for sent, når råen måske ikke at flytte lammet.

I de senere år er det afprøvet, om droner med et varmesøgende kamera kan lokalisere lam i græsmarken. Erfaringerne er, at dronen godt kan finde lammene, men dels er det dyrt og tidskrævende, dels er det ikke uden problemer at omsætte til praksis, hvor skårlæggeren skal køre udenom lammet. Markerer du lammet med en stok, flytter råen lammet til en ny position. I praksis vil det heller ikke fungere at få lammets position markeret på en skærm, at der vil være for kort tid til at reagere, når skårlæggeren kommer med 15 km/time eller mere.

Enkelte har prøvet at udsprøjte afskrækningsmidlet Trico som en barriere rundt om marken og langs hegn, hvor der er erfaring for, at lammene ligger. Trico (registreringsnummer 706-1) er et specialprodukt baseret på fårefedt til afskrækning af hjortevildt fra skovbrug, frugtplantager og markafgrøder. Der er ingen behandlingsfrist eller afstandskrav til vandmiljø, §3-områder eller beboelse. Der skal anvendes 15 L pr. ha i 200-300 L vand. Behandler du en 1,5-2 meter bred bræmme – f.eks. med sprøjtebommen på en ATV, kan du behandle en 5.000-6.500 meter lang strækning med 15 L, hvilket er tilstrækkelig til, at du kan få nogle erfaringer med metoden. Det er kendt fra skovbruget, at Trico holder effekten i månedsvis, men i græs, der har en stor daglig tilvækst, udtynnes virkningen nok ret hurtigt, hvis du behandler for tidligt; men et par dage før skårlægning bør også være passende. På etiketten er det angivet, at du i markafgrøder kan behandle op til fire gange fra tobladstadiet og indtil blomstring. Prisen for Trico er omkring 470 kr. pr. 5 liter. Du kan finde etiketten for Trico [her](#)

I Tilvækst Grovfoder har vi tidligere bragt en række artikler om emnet. Du finder dem [her](#).

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Hold øje med fremspiringen af hanespore og tilpas strategien efter antallet af blade på hanespore. En strategi med Onyx EC indtænkt er at foretrække for at undgå resistensudvikling i marker med store bestande af hanespore.

Den første ukrudtsbekæmpelse efter fremspiring, T1, er kørt i de først såede majs. Fokuspunkter i den kommende tid for både T1 i de resterende marker og også den næste ukrudtssprøjtning, T2, i de først såede marker er at ramme timingen for de mest besværlige ukrudtsarter, såsom **hanespore**, **grøn skærmaks**, **snerle-** og **vejpileurt**, **storke-** og **hejrenæb** samt **ærenpris-arter**. For marker med hanespore gælder det særligt om at indtænke en løsning med Onyx EC i kombination med et mesotrion-produkt (Tocalis/Starship Max m.fl.), inden hanesporen bliver for store. Onyx EC + mesotrion-produkt er en vigtig løsning i forhold til at undgå resistensudvikling i hanesporepopulationerne, da denne løsning har en anden virkningsmekanisme end MaisTer. Nedenfor er to billeder; til venstre hanespore med et til to blade, som er et godt tidspunkt for bekæmpelse med en Onyx EC + mesotrion-produkt. Til højre har hanesporen tre blade og her foretrækkes en løsning med MaisTer, da førnævnte Onyx EC-løsning ikke kan bekæmpe hanespore med mere end to et halvt blade tilstrækkeligt godt. Vær meget opmærksom på at udviklingen af hanesporen kan gå meget hurtigt, og at det derfor gælder om at være klar, inden hanesporen har mere end to blade. Bekæmpelse med MaisTer går også nemmest hvis hanesporen har mindre end tre blade. Du kan genfinde vores bekæmpelsesforslag i sidste udgave af TILVÆKST Grovfoder nr. 11. Husk i øvrigt at Onyx EC-løsningen er meget hurtigt virkende med en svidningseffekt, hvorfor effekten vil kunne ses meget hurtigt inden for få dage. Derimod tager MaisTer ofte længere tid om at virke, ligesom det kendes fra glyphosat-sprøjtninger.

midler der ikke kan blandes med Primera Super.

Tab af kvælstof ved udbringning af gylle til græs

Af planterådgiver Vivi Ernsten

Gødskning efter første slæt er lige om hjørnet. Dog for de fleste med en mindre mængde gylle end tidligere år. Derfor bør du ikke desto mindre være opmærksom på, hvornår der sker størst fordampning af kvælstof.

Kvælstoftabet kan beregnes

Gylleeffekt, kan beregne markeffekt og tab af ammonium-kvælstof. Dette IT-program er ret simpelt, så du kan bruge programmet på kontoret såvel som i marken. Beregningerne tager udgangspunkt i de faktorer, der påvirker markeffekten af gyllen mest – vejrdata (vind, temperatur og fugtighed), gylletype (kvæg-, svinegylle eller afgasset gylle), udbringningsteknik og mængde. Ved indtastning af oplysningerne på den forreste side kan du allerede kende estimatet for ammoniaktabet, inden gyllevognen kører i marken.

Uanset hvilken gylletype, der skal udbringes, bør gødningsværdierne indtastes fra en gylleanalyse, da programmets forvalgte indhold ikke stemmer så godt overens med "vestjysk gylle". Indholdet af tørstof, kvælstof og ammonium er af afgørende betydning for beregning af korrekt markeffekt.

Angiv lokalitet og udbringningstidspunkt

6753 Agerbæk

06-05-2025 12:00

Angiv afgrøde og højde

Græs

5-10 cm

Angiv gødningstype, udbringningsteknik og mængde

Kvæggylle

Nedfældet (græs)

Vis næringsstofindhold

20,00

ton pr. ha

Tørstof:

4,50

%

Kvælstof :

4,53

kg pr. ton

Ammonium :

3,45

kg pr. ton

Fosfor :

0,85

kg pr. ton

Kalium :

2,31

kg pr. ton

Magnesium :

0,40

kg pr. ton

Svovl :

0,00

kg pr. ton

Gem næringsstofindhold

Figur 5 Indtastningsgrundlag for beregning. Her ses et højere ammoniumindhold end forventet i "vestjysk kvæggylle". (Kilde: SEGES)

Udbringningsteknik

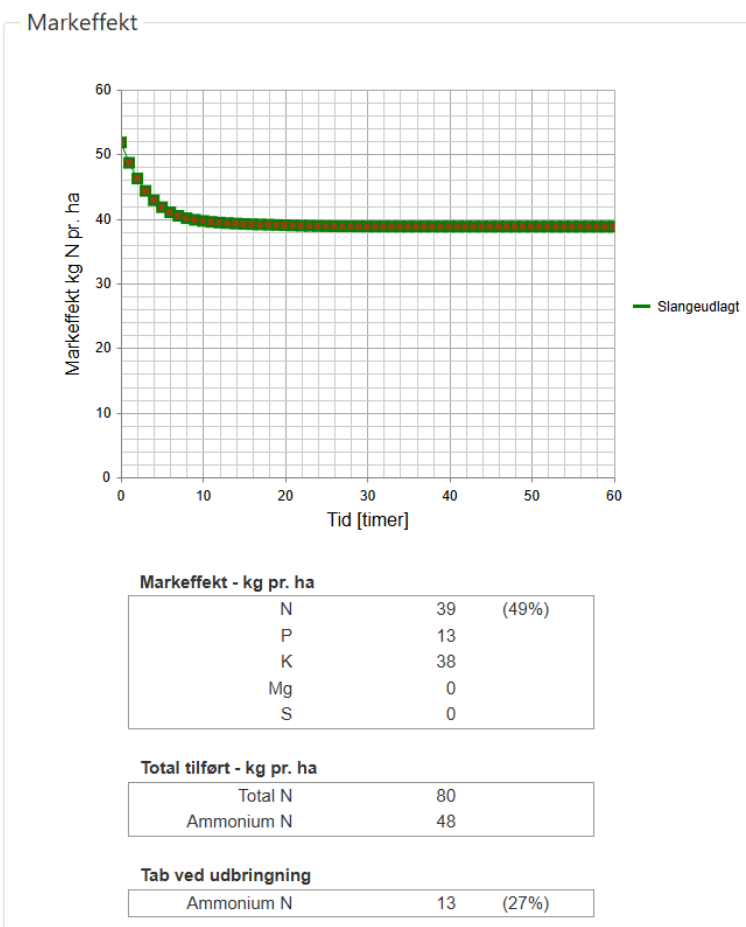
Udbringningsmetoden har stor indflydelse på tabet af ammonium-kvælstof. Slangeudlægning med syre og nedfældning medfører et mindre tab af ammonium-kvælstof sammenlignet med slangeudlagt uden syre, se tabel 2, som dog ikke længere er tilladt i græs. Uafhængigt af, om gyllen er kvæg- eller afgasset gylle, vil tabet af ammonium-kvælstof ved utilstrækkelig nedfældning være stort. Hvor der ikke er vandet, er jorden utilstrækkeligt opfugtet, og det kan blive svært at udføre en god nedfældning. Ved god nedfældning i græs forstås, at gyllen skal kunne være i nedfældningsrenden uden overløb. Tilsætning af syre kan reducere tabet af ammonium-kvælstof med op mod halvdelen. Hvilke krav, der er til forsuring af gylle, kan du læse mere om i TILVÆKST Grovfoder nr. 3.

Tabel 2 Eksempler på markeffekt og tab af ammonium ved forskellige gylletyper og udbringningsmetoder i græs efter første slæt 2025 ved middagstid (6. maj) (Kilde: Gylleeffekt, SEGES)

Gylletype		Slange + syre	Nedfældet	Slangeudlagt ÷ syre, IKKE LOVLIGT
Kvæggylle (60 % ammoni- umindhold)	Markeffekt	58 %	60 %	49 %
	Tab af ammonium-N	11 %	9 %	27 %
Biogasgylle (54 % ammoni- umindhold)	Markeffekt	53 %	55 %	43 %
	Tab af ammonium-N	11 %	9 %	31 %
Biogasgylle (70 % ammoni- umindhold)	Markeffekt	66 %	67 %	52 %
	Tab af ammonium-N	11 %	9 %	31 %

I ovenstående tabel ses, at markeffekten for kvæggylle er højere end for biogasgylle med lavest ammoniumindhold. Hertil er at bemærke, at indholdet i biogasgylle ikke er ens fra anlæg til anlæg i modsætning til kvæggylle, hvor ammoniumindholdet oftest ligger i niveauet 55-60 % af total-kvælstof. Ved lagertanke med opdeling af kvæg- og biogasgylle kan indholdet indtastes, så forskellene i markeffekten på din bedrift bliver synlige ud fra valgte parametre i programmet.

I ovenstående simulering, hvor biogasgylle med 54 % ammoniumindhold udløser et tab af ammonium-N med 9-31 % kan det være svært at forholde sig til, hvad det betyder i praksis. Tabet svarer til ca. 5-16 kg ammonium-N ved 20 ton gylle udbragt pr. ha. Tidligere landsforsøgs-serier har vist, at græsmarker i første brugsår har en gennemsnitlig kvælstofrespons på 12 FEN pr. kg tildelt kvælstof, så kvælstof, som fordamper pga. u hensigtsmæssig adfærd ved udbringning, kan give anledning til store økonomiske tab i form af tabt tilvækst i afgrøden. Desuden er det også dyrt at erstatte tabet i handelsgødning, hvis det da overhovedet kan lade sig gøre inden for kvælstofkvoten.

Figur 6 Figuren viser såvel det grafiske resultat som værdierne for afgasset gylle slangeudlagt uden syre (IKKE lovligt) i en græsmark (Kilde: Gylleeffekt, SEGES)

Vejledning

Beregningen af markeffekten er meget simpel, så du kan lave den i traktoren – blot du har oplysningerne fra din

gylleanalyse. Klik her (<https://gylleeffekt.dlbr.dk/>) for at starte beregningen. Oplysningerne indtastes på første side. Husk at indtaste oplysningerne fra gylleanalysen - klik på "Vis næringsstofindhold". Øverst på siden vælges "Markeffekt", hvorefter du har mulighed for at se, hvor meget ammonium-kvælstof, der tabes ved udkørsel på det pågældende tidspunkt ved den pågældende udbringningsmetode.